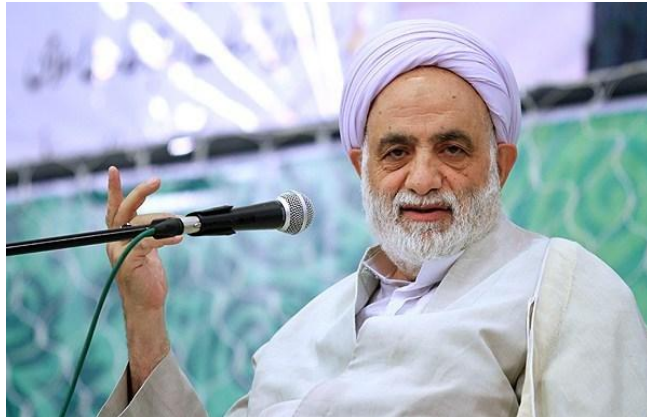


نماز جماعت

حجت الاسلام و المسلمین قرائتی

کتاب پرتوی از اسرار نماز



آئین اسلام، از بعد اجتماعی مهمی برخوردار است و با عنایت به برکات آثار وحدت و تجمع و یکپارچگی، در بسیاری از برنامه هایش بر این بعد، تکیه و تأکید کرده است.

برگزاری نمازهای روزانه واجب نیز به صورت جماعت و گروهی، یکی از این برنامه هاست. در اینجا به اهمیت «نماز جماعت» و آثار گوناگون آن اشاره می‌کنیم:

اهمیت نماز جماعت

غیر از آثار فردی و اجتماعی نماز جماعت (که به آنها اشاره خواهد شد) پاداش‌های عظیمی برای آن بیان شده که در اینجا به بعضی از روایات، اشاره می‌شود.

از رسول خدا صلی الله علیه و آله نقل شده که: «مَنْ سَمِعَ التَّدَاءَ فَلَمْ يُجِبْهُ مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا صَلَاةَ لَهُ» «وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۵، کنز العمال، ج ۸، حدیث ۲۲۷۹۹» نماز کسی که صدای اذان را بشنود و بی دلیل، در نماز جماعت مسلمانان شرکت نکند، ارزشی ندارد.

در حدیث، تحقیر نماز جماعت، به منزله تحقیر خداوند بشمار آمده است: «مَنْ حَقَّرَهُ فَأَنَّمَا يُحَقِّرُ اللَّهَ» «من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۳۷۷» شرکت دائم در نماز جماعت، انسان را از منافق شدن بیمه می‌کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸» و برای هر گامی که به سوی نماز جماعت و مسجد برداشته شود، ثواب و حسنه در نظر گرفته شده است. «کنز العمال، ج ۸، حدیث ۲۲۸۱۵ از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله» همین که کسی برای شرکت در نماز جماعت از منزل خارج می‌شود، یا در مسجد، در انتظار نماز جماعت به سر می‌برد پاداش کسی را دارد که در این مدت، به نماز مشغول بوده است. «کنز العمال، ج ۸، حدیث ۲۲۸۱۸ و ۲۲۸۲۷»

تعداد حاضران در نماز جماعت، هر چه بیشتر باشد، پاداش آن بیشتر است. این کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله است که فرمود: «مَا كَثُرَ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ» «کنز العمال، ج ۸، ص ۲۵۸»

حدیث جالبی در بیان فضیلت نماز جماعت است که قسمتی از آن در رساله‌های عملیه هم ذکر شده که ترجمه تمام حدیث چنین است:

اگر اقتدا کننده ۱ نفر باشد، پاداش ۱۵۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۲ نفر باشد، پاداش ۶۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۳ نفر باشد، پاداش ۱۲۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۴ نفر باشد، پاداش ۲۴۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۵ نفر باشد، پاداش ۴۸۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۶ نفر باشد، پاداش ۹۶۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۷ نفر باشد، پاداش ۱۹۲۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کننده ۸ نفر باشد، پاداش ۳۶۴۰۰ نماز داده می‌شود.

اگر اقتدا کنندگان و امام جماعت به ۱۰ نفر رسیدند، پاداش ۷۲۸۰۰ نماز را دارد. ولی، همین که عدد افراد از ده نفر گذشت، حساب آنرا جز خدا کسی نمی‌داند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۷، رساله حضرت امام، مسئله ۱۴۰۰»

در حدیث دیگر است: هر که نماز جماعت را دوست بدارد، خدا و فرشتگان او را دوست می‌دارند. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸»
در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله هرگاه افراد نماز جماعت کم می‌شدند، آن حضرت به جستجو و تفقد از افراد می‌پرداخت و می‌فرمود: شرکت در نماز صبح و عشاء بر منافقان از هر چیز سنگین‌تر است. «کنز العمال، ج ۸، ص ۲۵۶»

قرآن نیز، از اوصاف منافقان، بی حالی و کسالت هنگام نماز را بیان کرده است. «و اذا اقاموا الى الصلوة قاموا كسالى نساء، آیه ۱۴۲» زیرا سحرخیزی و حضور در جماعت مسلمین، آن هم از راه‌های دور و در گرما و سرما، نشانه صداقت در ایمان و عشق نمازگزار است. حضور در نماز جماعت، خاصّ یک منطقه نیست. انسان در هر جا که باشد، خوب است به فکر نماز جماعت و حضور در آن و تشویق دیگران باشد. رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره اهمیت جماعت، فرمود:

«صَلَاةَ الرَّجُلِ فِي جَمَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ صَلَاتِهِ فِي بَيْتِهِ اَرْبَعِينَ سَنَةً. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! صَلَاةُ يَوْمٍ؟ فَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: صَلَاةٌ وَاحِدَةٌ»
«مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۸۸»

یک نماز با جماعت، بهتر از چهل سال نماز فرادی در خانه است.

پرسیدند: آیا یک روز نماز؟ فرمود: بلکه یک نماز.

و می‌فرمودند: صف‌های نماز جماعت، همانند صف‌های فرشتگان در آسمان چهارم است. «همان مدرک»

اولین نماز جماعتی هم که بر پا شد، به امامت رسول خدا و شرکت حضرت علی علیه السلام و جعفر طیار (برادر حضرت علی علیه السلام) بود. همین که ابوبالغ، فرزندش علی علیه السلام را دید که به پیامبر اقتدا کرده، به فرزند دیگرش جعفر گفت: تو نیز به پیامبر اکرم اقتدا کن. و این جماعت دو سه نفری، پس از نزول آیه «فَاذْعُ بِمَأْتَمَرٍ» بود، که فرمان به علنی ساختن دعوت و تبلیغ می‌داد. «همان مدرک، ص ۶۸۹، وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۳»

آثار نماز جماعت

برپایی فریضه‌های دینی به صورت دسته جمعی، غیر از پاداش‌های فراوانی که یاد شد، در زندگی فردی و اجتماعی امت مسلمان نیز، آثار مثبت و فراوانی دارد که به برخی اشاره می‌شود:

۱- آثار معنوی

بزرگترین اثر معنوی نماز جماعت، همان پاداش‌های الهی است که گفته شد. روایت است که شبی، علی علیه السلام تا سحر به عبادت مشغول بود. چون صبح شد، نماز صبح را به تنهایی خواند و استراحت کرد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله که آن حضرت را در جماعت صبح ندید، به خانه او رفت.

حضرت فاطمه علیها السلام از شب زنده‌داری علی علیه السلام و عذر او از نیامدن به مسجد سخن گفت. پیامبر فرمود: پاداشی که بخاطر شرکت نکردن در نماز جماعت صبح، از دست علی علیه السلام رفت، بیش از پاداش عبادت تمام شب است. «سفینه البحار، ج ۱، جماعت»

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده است:

«لَانْ اَصَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ اَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ اَنْ اَصَلَّى لَيْلِي حَتَّى اُصْبِحَ» «کنز العمال، ج ۸، حدیث ۲۲۷۹۲» اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم، در نظرم محبوب‌تر از عبادت و شب زنده داری تا صبح است.

بخاطر همین فضیلت و پاداش هاست که اگر تعداد نمازگزاران از ده نفر بیشتر شود، اگر تمام آسمان‌ها کاغذ، و دریاها مرکب و درخت‌ها قلم شود و فرشتگان بنویسند، پاداش یک رکعت آنرا نمی‌توانند بنویسند. «توضیح المسائل امام قدس سره، مسئله ۱۴۰۰»

و نماز جماعت با تأخیر، بهتر از نماز فرادای در اوّل وقت است. «توضیح المسائل امام قدس سره، مسئله ۱۴۰۲»

۲- آثار اجتماعی

نماز جماعت، مقدمه وحدت صفوف و نزدیکی دلها و تقویت کننده روح اخوت است. نوعی حضور و غیاب بی تشریفات، و بهترین راه شناسائی افراد است.

نماز جماعت، بهترین، بیشترین، پاکترین و کم‌خرج‌ترین اجتماعات دنیاست و نوعی دید و بازدید مجانی و آگاهی از مشکلات و نیازهای یکدیگر و زمینه‌ساز تعاون اجتماعی بین آحاد مسلمین است.

۳- آثار سیاسی

نماز جماعت، نشان دهنده قدرت مسلمین و الفت دلها و انسجام صفوف است. تفرقه‌ها را می‌زداید، بیم در دل دشمنان می‌افکند، منافقان را مأیوس می‌سازد، خار چشم بدخواهان است. نماز جماعت، نمایش حضور در صحنه و پیوند «امام» و «امت» می‌باشد.

۴- آثار اخلاقی، تربیتی

در نماز جماعت، افراد در یک صف قرار می‌گیرند و امتیازات موهوم صنفی، نژادی، زبانی، مالی و ... کنار می‌رود و صفا و صمیمیت و نوعدوستی در دلها زنده می‌شود و مؤمنان، با دیدار یکدیگر در صف عبادت، احساس دل گرمی و قدرت و امید می‌کنند. نماز جماعت، عامل نظم و انضباط و وقت‌شناسی است.

روحیه فردگرایی و انزوا و گوشه‌گیری را از بین می‌برد و نوعی مبارزه با غرور و خودخواهی را در بر دارد.

نماز جماعت، «وحدت» در گفتار، جهت، هدف و امام را می‌آموزد و از آنجا که باید پرهیزکارترین و لایق‌ترین اشخاص، به امامت نماز بایستند، نوعی آموزش و الهام دهنده علم و تقوا و عدالت است.

نماز جماعت، کینه‌ها و کدورت‌ها و سوءظن‌ها را از میان می‌برد و سطح دانش و عبودیت و خضوع را در جامعه اهل نماز، افزایش می‌دهد. به خاطر این همه آثار است که به نماز جماعت، آن همه توصیه شده است.

حتی نابینایی وقتی از حضور پیامبر، اجازه خواست که به مسجد نیاید، آن حضرت فرمود: از خانه تا مسجد، ریسمانی ببندد و به کمک آن، خود را به نماز جماعت برساند. «وسائل‌الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۷» و نیز نابینایانی که اجازه ترک شرکت در نماز خواستند، رسول خدا صلی الله علیه و آله اجازه نفرمود. «کنز‌العمال، ج ۸، ص ۲۵۵»

از طرف دیگر، برخورد شدید نسبت به کسانی که به نماز جماعت اهمیت نمی‌دهند، نشان دیگری بر اهمیت و سازندگی آن است. در حدیث است که به چنان کسان، همسر ندهید «سفینة‌البحار، ج ۱، جماعت» و معرف آنان نشوید. «همان مدرک»